

مروری بر مفهوم طراحی

فضاهای باز

مجتمع‌های مسکونی

فرزاد خانی

۱۳۹۸

سرشناسه	: حاتمی، فرزاد، ۱۳۷۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: مروری بر مفهوم طراحی فضاهای باز مجتمع‌های مسکونی/ فرزاد حاتمی.
مشخصات نشر	: تهران: گنجور، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۴ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۳۳-۰۳-۲
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۰۵.
موضوع	: فضاهای باز -- طرح و ساختمان
موضوع	: Open spaces -- Design and construction
موضوع	: مجتمع‌های مسکونی -- ایران -- طراحی و ساخت
موضوع	: Housing development -- Iran -- Design and construction
موضوع	: فضای معماری -- ایران
موضوع	: Space (Architecture) -- Iran
رده بندی کنگره	: TD ۱۶۳
رده بندی دیویی	: ۷۱۱/۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۱۱۷۱۷۰

مروری بر مفهوم طراحی فضاهای باز مجتمع‌های مسکونی

که صفحه آرا: معصومه اسفندیاری

که ناشر: گنجور

که طراح جلد: گنجور

که شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

که سال و نوبت چاپ: ۱۳۹۸ - اول

که مرکز پخش: ۹۹۰۱۹۱۰۲۰۸-۰۹۱۸۳۷۷۵۳۳۴

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۲۳۳-۰۳-۲

ISBN: 978-622-7233-03-2

میدان انقلاب - ابتدای کارگر جنوبی - کوچه شهدای زاندارمری - پلاک ۱۲۷

تلفن: ۰۲۱۶۶۴۹۱۰۵۶ - ۰۹۱۲۰۶۱۷۲۸۳

سایت انتشارات: www.ganjoorpub.ir

بها: ۴۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۳	پیشگفتار
فصل اول	
۱۵	مسکن
۱۷	مقدمه
۱۷	مسکن
۱۷	مسکن در واژه نامه‌ها
۱۸	مسکن از دیدگاه دین اسلام
۱۹	مسکن از دیدگاه اندیشمندان
۲۱	خانه
۲۱	خانه در واژه نامه‌ها
۲۳	خانه از دیدگاه اندیشمندان
۲۴	تفاوت مسکن با خانه
۲۷	خانه سنتی و امروزی

۲۷.....	خانه سنتی
۳۰.....	خانه امروزی
۳۳.....	تفاوت خانه گذشته و امروزی
۳۵.....	نتیجه گیری

فصل دوم

۳۷.....	مجتمع مسکونی
۳۹.....	مقدمه
۴۰.....	مجتمع مسکونی
۴۰.....	تعریف مجتمع مسکونی
۴۰.....	تاریخچه مجتمع مسکونی در ایران
۴۱.....	تاریخچه مجتمع مسکونی در ایران
۴۲.....	ویژگی های کیفی مسکن مطلوب
۴۲.....	توجه به انسان
۴۳.....	امنیت و ایمنی
۴۳.....	محرمیت
۴۴.....	آرامش
۴۴.....	خلوت
۴۴.....	امکان ارتباط با طبیعت
۴۵.....	سلسه مراتب
۴۵.....	درونگرایی
۴۶.....	توجه به فرهنگ جامعه
۴۶.....	معیارهای کیفی سنجش فضا
۴۶.....	میزان پاسخگویی به حضور گروه های اجتماعی ویژه
۴۷.....	میزان استفاده مرتب و دائمی شهروندان

۴۷	 میزان پاسخگویی به شخصیت افراد
۴۸	 میزان ایجاد حس تعلق به جامعه و فضا
۴۸	 حس مکان و امکان ایجاد این همانی با فضا در فرد یا گروه
۴۹	 میزان به کارگیری حواس مختلف انسان
۴۹	 میزان برانگیختن حس کنجکاوی و کاوش در استفاده کنندگان
۴۹	 میزان کارایی فضا
۵۰	 میزان تسهیل شارکت
۵۰	 میزان موفقیت در یادآوری خاطره
۵۰	 انواع گونه‌های محیط‌های مسکونی شهری
۵۱	 واحدهای مسکونی «آپارتمانت»
۵۲	 واحد همسایگی «کلارنس پری»
۵۴	 گونه‌شناسی مجموعه‌های مسکونی بر مبنای ارتفاع
۵۵	 مجموعه مسکونی اشتراکی
۵۸	 مجتمع‌های مسکونی با ارتفاع متوسط
۶۰	 مجموعه‌های بلندمرتبه آپارتمانی
۶۲	 ساختمان‌های چند عملکردی
۶۴	 نتیجه‌گیری

فصل سوم

۶۵	 فضاهای باز و فضاهای باز مسکونی
۶۷	 مقدمه
۶۷	 فضای باز
۷۰	 فضای باز مسکونی
۷۱	 گونه‌های فضای باز مسکونی
۷۲	 فضای باز در واحدهای مسکونی مستقل تک خانواری

۷۳	انواع فضای باز در واحدهای مسکونی مستقل تک خانواری
۷۸	گونه‌شناسی مجموعه‌های مسکونی با معیار هم‌نشینی فضاهای باز و بسته
۸۳	فعالیت‌های مرتبط با فضاهای باز مسکونی
۸۵	دسته‌بندی فعالیت‌های جمعی در فضاهای عمومی یک مجتمع مسکونی
۸۷	برنامه‌ریزی فضاهای باز
۱۱۰	نتیجه‌گیری

فصل چهارم

۱۱۳	فضای باز در معماری
۱۱۵	مقدمه
۱۱۵	جایگاه فضا در مسکن ایرانی، الگوی فضاهای باز در معماری سنتی ایران
۱۱۸	تعریف و هندسه‌ی مشخص فضایی خالی (باز)
۱۲۰	رابطه فضای پر و خالی
۱۲۱	تاثیر کارکرد بنا بر نحوه ترکیب فضاهای پر و خالی
۱۲۱	تفکر معمار سنتی در تخصیص فضاهای پر و خالی
۱۲۲	نقش فضای باز در معماری سنتی ایران
۱۲۲	فضای باز در تعامل معماری و طبیعت
۱۲۴	فضای باز و ایجاد وحدت کل به جزء
۱۲۶	فضای باز در ایجاد معماری پایدار و حل مسائل اقلیمی
۱۲۹	فضای باز و حس مکان
۱۳۰	فضای باز در حفظ هویت فرهنگی
۱۳۲	نحوه حضور فضای باز و نیمه باز در معماری گذشته
۱۳۲	الگوی درونگرا
۱۳۴	الگوی برون‌گرا
۱۳۴	فضای باز در خانه‌های سنتی

۱۳۴.....	انواع فضاهای خانه.....
۱۳۵.....	فضای بسته.....
۱۴۰.....	فضای نیمه باز (پوشیده).....
۱۴۱.....	فضای باز.....
۱۴۳.....	رابطه بین فضای بسته و فضای باز در خانه‌های سنتی.....
۱۴۴.....	فضاهای یک سویه.....
۱۴۵.....	فضاهای دو سویه.....
۱۴۷.....	نمونه موردی از الگوی شکل‌گیری فضای باز (حیاط) در خانه‌های گذشته.....
۱۵۲.....	حیاط در خانه‌های سنتی.....
۱۵۴.....	تعریف حیاط و روند شکل‌گیری آن.....
۱۵۷.....	تولد و تحقق مفهوم حیاط.....
۱۵۸.....	نقش حیاط در معماری خانه‌های سنتی.....
۱۵۸.....	نقش حیاط در هندسه معماری سنتی.....
۱۶۰.....	نقش حیاط در کیفیت بخشی به فضاها.....
۱۶۱.....	نقش حیاط در ارتباط میان فضاها.....
۱۶۳.....	نقش حیاط در سازماندهی و وحدت فضاها.....
۱۶۴.....	وجوه حیاط.....
۱۶۴.....	وجوه کالبدی حیاط.....
۱۷۳.....	وجوه هندسی حیاط.....
۱۷۴.....	وجوه انسانی حیاط.....
۱۷۶.....	وجوه طبیعی حیاط.....
۱۸۶.....	وجوه ادراکی حیاط.....
۱۸۷.....	تغییر نقش و مفهوم فضای باز در معماری معاصر.....
۱۸۸.....	جایگاه فضای باز و نیمه باز در خانه‌های امروزی.....

۱۹۱	موقعیت فضای باز (حیات) در خانه‌های ویلایی
۱۹۲	موقعیت فضای باز در آپارتمان‌های امروزی
۱۹۴	ضرورت توجه به فضای باز در محیط‌های مسکونی
۱۹۸	عوامل موجود در تغییر شکل فضای باز (حیات) خانه‌های امروزی
۲۰۰	ارتباط مطلوب با فضای باز در خانه‌های امروزی
۲۰۳	نتیجه‌گیری
۲۰۵	منابع و مآخذ

مسکن

مسکن شهری از نظر نوع، تراکم مسکونی و نیز تعداد طبقات و خانوار ساکن به چند دسته طبقه بندی میشود، اما از نظر جمعیتی به سه دسته تک خانواری، چند خانواری و مجتمع مسکونی قابل تقسیم است. با تجمع تعدادی آپارتمان در یک بلوک شهری، که به شکل یکپارچه طراحی و ترکیب شده باشند، پدید می آید. بسیاری از مجتمع های مسکونی دارای فضای عمومی مشترکی هستند که مورد استفاده همگانی ساکنان مجتمع قرار می گیرد و دیگران حق استفاده و حتی ورود به آن را ندارند. فضای باز مسکونی مفهوم جدی دی است که ماحصل زندگی جمعی و مجتمع نشینی امروزی جایگزین حیاطهای خصوصی شده است. گرچه ازلحاظ ماهوی و شکلی تفاوتهای بسیاری بین این دو وجود دارد، اما از نظر عملکردی انتظار میرود، کاربری

مشابه داشته باشند. هرچند این تفاوت‌های ماهوی بر عملکرد آن سایه انداخته و در نتیجه آن در بسیاری از مجتمع‌های مسکونی موجود به محل گذر و یا توقف خودرو نزول یافته است. فضای باز مجتمع مسکونی به عنوان فضایی جهت ملاقات افراد از جمله ویژگی‌های مؤثر بر دل‌بستگی به مجتمع است. ویژگی مقیاس انسانی مجتمع با درجه محصور بودن مناسب، نقش عناصری مانند المانها، فضاهای نشستن و پیاده‌روی، فضاهای سبز که زمینه دیدار و ملاقات روزانه رابین ساکنین تأمین می‌کند، جملگی نقش مؤثری در افزایش کیفیت زندگی و دل‌بستگی به مجتمع داشته است؛ بنابراین عوامل معنایی نظیر نمادها، نشانه‌ها، سمبلها، ساختارهای اجتماعی، فرهنگی و تاریخی موجود در مجتمع، نقش بسزایی در افزایش کیفیت فضای باز مجتمع بازی می‌کند. بنابراین امید است با توجه و اهمیت دادن به طراحی فضاهای باز مجتمع‌های مسکونی بتوان به ارتقا کیفیت زندگی ساکنین در مجتمع‌های مسکونی کمک شایانی نمود.

فرزاد حاتمی